

Austatud Riigikogu liige

Eesti 10 erakonda ja 10 suuremat mittetulundusühenduste katusorganisatsiooni kirjutasi 1999.a. alla koostöömemorandumile, kus lepiti kokku huvirühmade kaasamise põhimõtetes Riigikogu, Vabariigi Valitsuse ja kohalike omavalitsuste tasandi otsustusprotsessi. Sama põhimõte on Riigikogu poolt 2002.a. 12.detsembril vastu võetud Eesti Kodanikeühiskonna Arengu Kontseptsioonis (EKAK). Sellele vaatamata on informeerimine ja kaasamine tihti juhuslik ning tekitab osapoolte suhtlemises üksteise mittemõistmist.

Poliitikauuringute Keskuse PRAXIS projekti "Kaasamine ja konsulteerimine otsusetegemise protsessis" raames viiakse läbi küsitlus Riigikogu komisjonide ja fraktsioonide esimeeste ja aseesimeeste seas, et kaardistada ja analüüsida täna Eestis poliitikakujundamise ja õigusloome protsessis kasutatavaid huvirühmade kaasamise protseduure ja väljakujunenud põhimõtteid Riigikogu tasandil. Uuringu tulemuste põhjal valmivad ettepanekud, kuidas ühtlustada ja tõhustada huvirühmade kaasamist. Projekti lõppeesmärk on töötada välja ühised soovituslikku laadi põhimõtted huvirühmade kaasamiseks poliitikakujundamise ning õigusloome protsessi – **nn kaasamise hea tava**. Uurimuse kaugem siht on läbipaistva konsulteerimisprotsessi ja koostööpõhimõtete kujundamine, mis aitaks tulevikus tagada otsuste kõrgema kvaliteedi, hõlbustada tagasisidet ja tõsta osalevate huvirühmade rahulolu.

Käesolev küsimustik on osa suuremast uuringust. Peamine tähelepanu on era- ja mittetulundussektori kaasamise kahel komponendil – nende sektoritega konsulteerimisel ning nende osalemisel õigusaktide jm poliitika dokumentide väljatöötamisel ministeeriumite ja Riigikogu tasandil.

Parlamentide õigusloomet püüab mitmel viisil mõjutada palju erinevaid huvirühmi ning mõistatavalt ei ole võimalik kõiki potentsiaalseid osapooli ühel viisil ja korraga kaasata. Teie abiga loodame saada reaalse ülevaate olukorrast ja kaardistada nii häid edendamist vajavaid näiteid kui ka lahendamist ootavaid probleeme, millega olete huvirühmade kaasamisel kokku puutunud. Püüame üldistada Riigikogu komisjonides ja fraktsioonides väljakujunenud praktikaid miks, keda ja kuidas on kaasatud otsuste tegemise protsessidesse ning kuidas saadud tulemusi on olnud võimalik kasutada. Küsimustik saadetakse kõikidele Riigikogu komisjonide ja fraktsioonide esindajatele, et saada tasakaalustatud vaade erinevate fraktsioonide, komisjonide ja valdkondade vajadustest ja probleemidest. Seega on Teie panus äärmiselt oluline Teie valdkonna kajastamisel. Uuringu tulemusi kasutatakse Vabariigi Valitsuse moodustatud EKAK ühiskomisjonis, samuti on need sisendiks Riigikogu EKAK rakendamise toetusrühma ning kultuurikomisjoni koostöös valmivale raportile.

Saadame Teile küsimustiku ka e-maili teel – juhul kui soovite küsimustele vastata elektrooniliselt. Küsimustiku täitmine on lihtne. Palun vastake järjest kõikidele küsimustele märkides ära ristiga (X) või joonides alla Teile sobiva(d) vastusvariandi(d). Kui Teile sobivat vastusevarianti ei ole küsimustikus ette antud, sobivaid on mitu või soovite midagi lisada, siis palun kirjutage oma arvamus küsimuse juurde. Oleme tänulikud kõikide arvamuste ja ettepanekute eest. Lähtudes uuringute heast tavast, ei seostata tulemuste esitamisel vastuseid Teie isiku ega erakonnaga.

Ootame Teie vastuseid hiljemalt **14. juuniks 2004.a.** aadressil PRAXIS, Estonia pst 3/5, 10143 Tallinn või kaasamine@praxis.ee. Kui Te soovite küsimustikku täita telefoni teel, siis palun kontakteeruge telefonil 640 9004 või e-posti aadressil kaasamine@praxis.ee. Uuring valmib oktoobris 2004.a. Projekti rahastab Avatud Eesti Fond.

Lugupidamisega,

Ruta Kruuda
Poliitikauuringute Keskus PRAXIS, direktor

TERMINID:

HUVIRÜHMADE all mõistame neid organiseerunud grupe ja ühendusi ühiskonnas, kelle elu vastav õigusakt otseselt mõjutama hakkab (mittetulundusühingud, äriettevõtted, ametiühingud, eriala- ja kutseliidud jmt.).

KAASAMISE all mõistame laiemalt raamistikku, mille alusel toimub:

Riigikogu	→	ühiskond / huvirühm
INFORMEERIMINE		
(antakse teada plaanitavatest otsustest ja/või õigusaktidest)		
Riigikogu	⇔	ühiskond / huvirühm
KONSULTEERIMINE		
(konkreetsetelt huvirühmadelt küsitakse arvamusi ja ettepanekuid)		
Riigikogu	⇔	ühiskond / huvirühm
OSALUS		
(huvirühmade endipoolne algatus ja võimalus osaleda otsuste tegemise ja õigusaktide väljatöötamise protsessides)		

KÜSIMUSTIK

I PEAMISED HUVIRÜHMADE INFORMEERIMISE JA KONSULTEERIMISE PÕHJUSED RIIGIKOGUS TEIE ARVATES (seadusloome ja suuremate poliitikadokumentide (arengukavad, strateegiad) väljatöötamisel ja ülevaatamisel)?

1. Kas Teie tööpraktikas on olnud probleeme huvirühmade informeerimisega komisjoni tööst ja kaasamisega komisjoni otsustusprotsessi?

1.1. jah, tihti	
1.2. jah, aga harva	
1.3. ei ole	
1.4. muu vastus (<i>palun täpsustage</i>)	
.....	
1.5. ei oska öelda	

2. Miks Teie komisjon informeerib huvirühmi? (märkiqe ära kõik sobivad variandid)

2.1. erakonna programm soosib huvirühmade teavitamist	
2.2. õigusakti poolt otseselt mõjutatud huvirühmade informeerimine on kujunenud komisjonis heaks tavaks, see on tööprotsessi loomulik osa	
2.3. õigustloovate aktide normitehnika eeskirjad nõuavad	
2.4. et koguda andmeid õigusakti rakendamisel esineda võivate majanduslike, eelarveliste, sotsiaalsete jms. riskide ning mõjude kohta	
2.5. et suurendada huvirühmade teadlikkust riigi otsustest	
2.6. et tagada parem seaduste rakenduvus / täitmine	
2.7. huvirühmad ise küsivad ja on huvitatud info saamisest	
2.8. kokkulepped / koostöölepingud huvirühmadega (<i>palun täpsustage millised?</i>)	
.....	
2.9. lähtuvalt Euroopa Liidu õigusloome põhimõtetest tulenevatest headest tavadest	
2.10. muu põhjus (<i>milline?</i>)	
.....	

3. Miks Teie komisjon konsulteerib huvirühmadega? (märkige ristiga 3 kõige olulisemat aspekti)	
3.1. erakond peab osalusdemokraatiat oluliseks	
3.2. komisjoni sisene väljakujunenud tava, loomulik osa tööprotsessis	
3.3. õigustloovate aktide normitehnika eeskirjad nõuavad seda	
3.4. komisjoni menetluses oleva eelnõu algataja ei ole kaasanud selle väljatöötamise kõiki olulisi sihtrühmi	
3.5. et koguda andmeid õigusakti rakendamisel esineda võivate majanduslike, eelarveliste jms. riskide ning mõjude kohta	
3.6. et tuua esile alternatiivseid arvamusi ja anda huvirühmadele võimalus oma seisukohti väljendada	
3.7. et leida huvirühmadega ühiselt arutades parim lahendus ühiskonna probleemile	
3.8. et tõsta osaluse kaudu huvirühmade vastutust ühiskonna probleemide lahendamisel	
3.9. kokkulepped / koostöölepingud huvigruppidega (palun täpsustage millised?)	
3.10. lähtuvalt Euroopa Liidu õigusloome põhimõtetest tulenevatest headest tavadest	
3.11. mõni muu põhjus (milline?)	

II KUIDAS KAASATAKSE HUVIRÜHMASID

4. Kui tihti saadetakse Teie komisjoni poolt huvirühmadele järgnevaid materjale:	alati (4)	tihti (3)	harva (2)	mitte kunagi (1)	raske öelda (8)
4.1. eelinfo plaanitava õigusakti kohta (enne õigusakti väljatöötamist)					
4.2. riiklikult tähtsa küsimuse arutelu materjalid					
4.3. Riigikogu otsuse eelnõu riikliku arengukava, strateegia vms. dokumendi koostamise kohta					
4.4. seaduseelnõu koos seletuskirjaga					
4.5. seaduseelnõu, arengukava vms täistekst koos konkreetsete küsimustega eelnõu mõne peatüki või § kohta (nt võimalikud mõjud, rakendamiskulud jms)					
4.6. dokumendid ja materjalid koos kutsega kokkusaamiseks, et neid arutada					
4.7. eraldi konkreetse eelnõu jaoks tehtud mõjude hindamised					
4.8. muud uuringud, statistika, raportid jms.					
4.9. muu info (palun täpsustage milline?)					

5. Kas ootate järgnevate materjalide puhul ka tagasisidet?	jah (1)	ei (2)	raske öelda (8)
5.1. eelinfo plaanitava õigusakti kohta (enne õigusakti eelnõu vormistamist)			
5.2. riiklikult tähtsa küsimuse arutelu materjalid			
5.3. Riigikogu otsuse eelnõu riikliku arengukava, strateegia vms. dokumendi koostamise kohta			
5.4. seaduseelnõu (koos seletuskirjaga) enne 1. lugemist			
5.5. seaduseelnõu (koos seletuskirjaga) pärast 1. lugemist			
5.6. seaduseelnõu, arengukava vms täistekst koos konkreetsete küsimustega eelnõu mõne peatüki või § (nt võimalikud mõjud, rakendamiskulud jms)			
5.7. eraldi konkreetse eelnõu jaoks tehtud mõjude hindamised			
5.8 muud uuringud, statistika, raportid jms.			
5.9. muu info puhul (<i>millise?</i>)			

6. Kui tihti kasutatakse Teie komisjonis info edastamiseks järgmisi vahendeid?	alati (4)	tihti (3)	harva (2)	mitte kunagi (1)	raske öelda (8)
6.1. kiri posti teel võimalikele huvirühmadele					
6.2. e-kiri koos dokumentidega konkreetsetele huvirühmadele					
6.3. e-kiri infolistidesse					
6.4. teavitamine e-kirja / kirja teel, et Riigikogu kodulehel on info					
6.5. muid (<i>milliseid?</i>)					

7. Kui tihti kasutatakse Teie komisjonis kaasamiseks järgmiseid kanaleid:	alati (4)	tihti (3)	harva (2)	mitte kunagi (1)	raske öelda (8)
7.1. nõuandvate kogude kasutamine (<i>täpsustage palun milliste?</i>)					
7.2. huvirühmade kutsumine komisjoni koosolekule					
7.3. huvirühma informeerimine neid huvitava seaduseelnõu arutelust Riigikogus (sh nt kutse rõdule)					
7.4. komisjoni avalikud kuulamised, kohtumised ja arutelud, seminarid, ümarlauad					
elektrooniliste vahendite kasutamise kaasamisel (nt. e-foorumid)	7.5. e-õigus				
	7.6. Themis				
	7.7. TOM				
	7.8. Riigikogu kodulehel loodud foorum				
	7.9. siht/huvirühma e-küsitlus				
	7.10. mõni muu (<i>milline?</i>).....				
mitteametlik suhtlemine huvirühmadega	7.11. kohtumised				
	7.12. telefonikõned				
	7.13. e-kirjade teel suhtlemine				
	7.14. muu (<i>milline?</i>)				
7.15. muu vahend (<i>milline?</i>)					

8. Millistel juhtudel kasutatakse Teie komisjonis erinevaid kaasamise vahendeid ja kanaleid? Millisel juhul näiteks kasutatakse kirjalikku konsulteerimist?

.....

8.1. Millistel juhtudel kasutate suulist konsulteerimist kutsudes huvirühma esindajad komisjoni koosolekule?

.....

8.2. Millistel juhtudel eelistate mitteformaalset konsulteerimist?

.....

8.3. Millistel juhtudel otsustate moodustada töörühma, korraldada või osaleda nt. ümarlauas, määrata kohtumise vms?

.....

III KEDA TEIE KOMISJON KAASAB OTSUSTUSPROTSESSIDESSE

9. Kui tihti on Teie komisjonis seaduste, arengukavade jms. dokumentide ettevalmistamisse kaasatud:		alati (4)	tihti (3)	harva (2)	mitte kunagi (1)	raske öelda (8)
9.1 ettevõtjate üleriigilisi esindusorganisatsioone (nt. Eesti Kaubandus-Tööstuskoda, ETTK, EVEA jms.)						
9.2. äriettevõtete liite (nt. Eesti Ehitusettevõtjate Liit, Eesti Toiduainetööstuse Liit, Reklaamitootjate Liit, jms.)						
äriettevõtteid	9.3. suurettevõtteid (üle 250 töötaja)					
	9.4. keskmise suurusega ettevõtteid (50-249 töötajat)					
	9.5. väikeettevõtteid (kuni 49 töötajat)					
9.6. eriala- ja kutseliite						
9.7. ametiühinguid						
9.8. mittetulundusühenduste esindus-organisatsioone (nt. EMSL, EMÜ, Kodukant jms.)						
9.9. mittetulundusühenduste valdkondlikke liite (nt. Lastekaitse Liit, Liikumispuudega Inimeste Liit, Eesti Spordi Keskliit, Avatud Hariduse Liit jms.)						
9.10. üksikuid mittetulundusühinguid / sihtasutusi						
9.11. eksperte (juristid, teadlased, jms.)						
9.12. teisi huvirühmi (milliseid?).....						
.....						

10. Palun nimetage Teie komisjoni peamised koostööpartnerid huvirühmade seas paari viimase aasta jooksul:

- 10.1.
- 10.2.
- 10.3.
- 10.4.
-

11. Kelle poolt peaks tulema tavaliselt algatus suhtlemiseks ja õigusloome ning otsuste tegemise protsessides osalemiseks? Järjestage palun 2 kõige olulisemat (kirjutage '1' kõige olulisema ning '2' olulisuselt järgmise ette).

11.1. huvirühmade	
11.2. ministeeriumite	
11.3. Riigikogu liikmete	
11.4. muud (<i>palun nimetage</i>)	
11.5. raske öelda	

12. Kas oskate tuua viimastest aastatest konkreetseid näiteid, kus huvirühma aktiivsus, surve on algatanud õigusloome vms. protsessi?

.....

13. Kui väljakujunenud või muutuv on kaasatavate ring? (valige palun üks variant)

13.1. väljakujunenud	
13.2. aeg-ajalt lisandub uusi partnereid	
13.3. tihti muutuv	
13.4. iga kord erinev	
13.5. suurem ring välja kujunenud, konkreetsete teemade puhul kaasatakse kindlat osa neist	

14. Millistel alustel valitakse Teie komisjonis välja need huvirühmad, kellega iga uue eelnõu ettevalmistamisel konsulteeritakse? Millised on võimalused uuel huvirühmal liituda kaasatavate ringiga? Palun kirjeldage oma mõtteid vabas vormis.

.....

IV KONSULTEERIMISEGA SEOTUD AEG

15. Kas konsulteerimisele kuluv aeg on plaanitud otsustusprotsessi sisse?

15.1. jah, tihti	
15.2. jah, aga harva	
15.3. jah, aga aega on tavaliselt planeeritud liiga vähe	
15.4. ei ole	
15.5. ei oska öelda	

16. Kui palju antakse tavaliselt aega huvigruppidele kommenteerimiseks järgmiste materjalide puhul?	üldse ei anta (5)	1-2 päeva (4)	kuni 10 päeva (3)	10-20 päeva (2)	rohkem kui 20 päeva (1)	raske öelda (8)	muu (palun täpsustage)
16.1. eelinfo plaanitava õigusakti kohta (enne õigusakti väljatöötamist)							
16.2. riiklikult tähtsa küsimuse arutelu materjalid							
16.3. Riigikogu otsuse eelnõu riikliku arengukava vms. dokumendi kohta							
16.4. seaduseelnõu koos seletuskirjaga							
16.5. seaduseelnõu, arengukava vms täistekst koos konkreetsete küsimustega eelnõu mõne peatüki või § kohta (nt võimalikud mõjud, rakendamiskulud jms)							
16.6. eraldi konkreetse eelnõu jaoks tehtud mõjude hindamised							
16.7. muud uuringud, statistika, raportid jms.							
16.8. muud materjalid (palun täpsustage millised?)							

V KAASAMISE PROTSESSI TULEM

17. Kuidas Te hindate huvirühmadelt tagasisidena saadud infot, kommentaare ja ettepanekuid? Kui sageli on tagasiside...	alati (4)	tihti (3)	harva (2)	mitte kunagi (1)	raske öelda (8)
17.1. asjalik ja kasulik					
17.2. väga kitsast huvist lähtuv, kasulik vaid väga spetsiifilisele grupile ning teistele kahjulik?					
17.3. muu (täpsustage palun milline?)					

18. Kas arvestate saadud info ja arvamustega?

18.1. jah, alati	
18.2. jah, tihti	
18.3. jah, aga harva	
18.4. enamasti mitte	
18.5. ei oska öelda	

19. Kuidas ja kui sageli Te teavitate huvirühmi, kas komisjonis arvestati või ei arvestatud nende seisukohtadega?	alati (4)	tihti (3)	harva (2)	mitte kunagi (1)	raske öelda (8)
19.1. komisjoni esimees, aseesimees või nõunik nende volitusel teavitab ametlikult					
19.2. komisjoni esimees, aseesimees või nõunik nende volitusel teavitab mitteametlikult					
19.3. annate täpse ülevaate kaasatud huvirühmade arvamuste ja ettepanekute arvestamisest õigusakti seletuskirjas					
19.4. muul viisil (kuidas?)					

20. Kui sageli on kaasamise juures ette tulnud järgmisi probleeme:	alati (4)	tihti (3)	harva (2)	mitte kunagi (1)	raske öelda (8)
20.1. aja nappus					
20.2. ei tea, keda kaasata					
20.3. kaasatavate huvirühmade passiivsus					
20.4. kaasatavate ebakompetentsus					
20.5. riigi tasemel puuduvad ühtsed põhimõtted ja õiguslik alus kaasamise korraldamiseks					
20.6. puudub vastav koostöökultuur kaasamiseks ja koostöök					
20.7. teadmised ja kogemused on napid, miks ja kuidas huvigruppe parimal viisil kaasata					
20.8. kaasamise vajalikkus ja kasulikkus on kaheldav					
20.9. mitmed mittetulundusühendused jm huvirühmad on seotud poliitiliste erakondadega ja esindavad nende huve					
20.10. muud (<i>millised?</i>)					
.....					

21. Kas Teie komisjonis on hinnatud huvirühmadega konsulteerimist? Nt. hinnatud kasutatud meetodite tõhusust, analüüsitud ettevõtjate ja mittetulundusühingute valmisolekut ja seisukohti jne?

JAH	EI	EI OSKA ÖELDA
-----------	----------	---------------------

Kui jah, siis kuidas ja milline on olnud hindamise tulemus?

.....

.....

.....

VI ÜLDINE

22. Kas mõne teema puhul on kaasamine olulisem kui teiste puhul?

JAH	EI	EI OSKA ÖELDA
-----------	----------	---------------------

Kui jah, siis palun täpsustage oma komisjoni tööst lähtuvalt millistel juhtudel (teemad, valdkonnad, dokumendid) kaasatakse huvigruppe rohkem ja millistel juhtudel vähem?

.....

.....

.....

23. Kas Teie komisjoni valdkonnas on välja kujunenud konkreetne kaasamise vorm?

JAH	EI	EI OSKA ÖELDA
-----------	----------	---------------------

Kui jah, siis milline?

.....

.....

.....

24. Kuidas Te olete rahul senise kaasamise korraldusega Teie komisjonis?

.....

.....

.....

25. Kuidas Teie arvates peaks kaasamine olema organiseeritud, et see oleks kasulik nii riigile kui ühiskonnale? Millised küsimused peaksid kindlasti olema kaasamise protseduuri osas kokku lepitud?

.....
.....
.....

Lõpetuseks mõned üldküsimused vastajate kohta:

26. Kui kaua olete Riigikogu liige olnud? (*ringitage sobiv variant*)

kuni 2 aastat	1
2-5 aastat	2
6-10 aastat	3
üle 11 aasta	4

27. Kas Te kuulute koalitsiooni või opositsioonierakonda? (*ringitage sobiv variant*)

koalitsiooni	1
opositsiooni	2

28. Teie vanus: (*ringitage sobiv variant*)

21-30	1
31-40	2
41-50	3
51-60	4
üle 60	5

29. Teie sugu:

Mees	1
Naine	2

30. Kas Te kuulute mõnda mittetulundusühendusse?

JAH	1
EI	2

Kui JAH, siis palun nimetage mittetulundusühendused, kuhu kuulute:

.....
.....
.....

31. Kas Te olete nõus ka mõningatele täiendavatele küsimustele telefoni teel vastama?

JAH	1
EI	2

Kui jah, siis jätke siia palun kontaktandmed, mille kaudu Teiega ühendust saab võtta:

32. Kui Teil on täiendavaid kommentaare kaasamise kohta Eestis ja Teie komisjonis, palun kirjutage need siia:

.....
.....
.....
.....
.....

Kui Teil on küsimusi, vastavad uuringu läbiviijad neile meeleldi. Kontaktandmed:

Eveli Illing, tel. 640 9004, e-post: eveli@praxis.ee
Reesi Lepa, tel. 50 44 190, e-post: kaasamine@praxis.ee
Aare Kasemets, tel. 56 48 98 69, e-post: aarek@ut.ee
Epp Kallaste, epp@praxis.ee
Ülle Lepp, [yllelepp@tpu.ee](mailto:yллеlepp@tpu.ee)

TÄNAME KOOSTÖÖ EEST!
